

Správa o činnosti Spoločenskovedného ústavu SAV
v Košiciach v roku 1975

Spoločenskovedný ústav SAV v Košiciach začal svoju činnosť ako samostatný ústav od začiatku tohto roku. V jeho činnosti v tomto roku prevažovali úlohy organizačného, kádrového a hospodárskeho zabezpečovania. Na ústave boli spracované základné dokumenty ako Organizačný poriadok, Pracovný poriadok, boli vytvorené základy oddelení, ústavná rada, ZO KSS, ZO ROH a pod.

Od 1. apríla 1975 boli do SVÚ začlenení 3 pracovníci z vysunutých pracovísk SAV v Košiciach. Títo nie sú organizovaní v KSČ a svojím úzko špecializovaným zameraním sú dosť vzdialení od hlavného smeru výskumu ústavu ako celku. Hlavná ťarcha koncepcnej, politickej a hospodárskej činnosti novovytvorenej inštitúcie spočívala na novoprijatých pracovníkoch.

Správu o činnosti SVÚ SAV v Košiciach koncipujeme podľa osnovy určenej Predsedníctvom SAV, aj keď je táto zameraná na ústavy s dlhšou tradíciou.

I. Spoločenskovedný ústav vznikol ako samostatná inštitúcia v roku 1975. Uznesenia XIV. zjazdu KSČ, uznesenia plenárnych zasadnutí ÚV KSČ a ÚV KSS nerozpracovával v osobitných dokumentoch, ale boli obsiahnuté pri spracovávaní koncepcie ústavu, jeho základných dokumentov a plánov činnosti na rok 1975 a v správe o doterajšej činnosti a ďalšom rozvoji SVÚ SAV v Košiciach, ktorá bola prejednaná Predsedníctvom SAV 27. októbra 1975.

Úlohy, vyplývajúce z týchto záverov, boli v podmienkach novovytvoreného pracoviska dodržiavané. V činnosti ústavu v prvom roku jeho existencie prevažovali úlohy organizačného charakteru. Tieto úlohy budú aj v roku 1976 v popredí, keďže pôjde o doriešenie niektorých základných otázok ďalšieho rozvoja ústavu.

Spoločenskovedný ústav SAV v Košiciach bude vychádzať pri plánovaní svojich úloh na rok 1976 z dokumentov Predsedníctva ÚV KSČ o vývoji, súčasnom stave a úlohách spoločenských vied v ČSSR, o základnom výskume v ČSAV a cestách jeho zefektívňovania, prijatých v máji 1974, ako aj z ostatných dokumentov ústredných straníckych orgánov a orgánov ČSAV a SAV, vzťahujúcich sa na spoločenskovednú oblasť výskumu.

Vedeckovýskumná činnosť SVÚ SAV sa bude v duchu uvedených dokumentov koncentrovať na najdôležitejšie a najaktuálnejšie problémy reálnych spoločenských procesov výstavby socialistickej spoločnosti a jej ďalšieho rozvoja.

Vedeckovýskumná orientácia základného výskumu ústavu bola upresnená Predsedníctvom SAV dňa 27. 10. 1975 a bude sa v roku 1976 rozvíjať v týchto základných okruhoch:

- a) štúdium procesov rozvoja a zbližovania socialistickej národnosti,
- b) štúdium procesov formovania mladej robotníckej triedy,
- c) štúdium socializačných procesov v podmienkach socialistickej spoločnosti.

V činnosti ústavu bude takto orientovaný základný výskum dominovať, ale súčasne sa budú zohľadňovať aj aktuálne požiadavky Východoslovenského kraja, formulované a nastoľované krajskými straníckymi a štátnymi orgánmi.

Ústav sa bude neustále usilovať o prehĺbovanie vlastného zástoja vo vedeckovýskumnej základni ČSSR prínosom, ktorý nebude predstavovať duplicitu s ostatnými spoločenskovednými pracoviskami ČSAV a SAV.

Postupné budovanie ústavu umožní v stále väčšej miere rozvíjať interdisciplinárny prístup pri riešení problémov, a to historický, sociologický a sociálnopsychologický.

Vychádzajúc zo súčasného stavu, keď boli vytvorené základné priestorové, materiálne a kádrové podmienky, v záujme

ďalšieho rozvoja ústavu a postupne stále plnšej realizácie stanoveného vedeckovýskumného zamerania, považujeme v roku 1976 za potrebné skoncentrovať sily na dôsledné riešenie nasledovných úloh:

Rozpracovanie teoreticko-metodologických východísk výskumov jednotlivých oddelení, konkretizácia spolupráce s niektorými spoločenskovednými pracoviskami SAV a ČSAV, vysokými školami a rezortnými výskumnými ústavmi, spolupráca s ústavmi podobného zamerania v socialistických krajinách, spracovanie plánov edičnej činnosti ústavu, kádrového budovania pracoviska a zabezpečovanie odborného a politického rastu pracovníkov na vlastnom pracovisku a v iných inštitúciách, zdokonaľovanie riadiacej a kontrolnej činnosti, rozvoj pracovnej iniciatívy a materiálno-technické zabezpečenie pracoviska. Tieto úlohy budú zakotvené v akčnom pláne na rok 1976 s presne určenou osobnou zodpovednosťou a časovým vymedzením splnenia.

Pri hodnotení plnenia akčného plánu z roku 1975 možno konštatovať, že väčšina úloh, vytýčených v akčnom pláne, bola splnená včas, niektoré s určitým časovým opozdením a plnenie niektorých úloh si bude vyžadovať dlhší čas.

Z úloh I. okruhu boli splnené:

- spracovanie a schválenie základných dokumentov ústavu. Spracované a schválené boli: Organizačný poriadok a Pracovný poriadok, vytvorená ústavná rada, vytvorené základné organizácie KSS, ROH, ZČSSP a SZM.

Vypracovanie kádrového poriadku bolo po dohode s ÚSP SAV preložené na neskoršie obdobie.

Z úloh II. okruhu sa niektoré splnené úlohy, týkajúce sa koncepcie rozvoja ústavu a jeho výskumného zamerania, v budúcnosti budú riešiť z hľadiska záverov Predsedníctva SAV z 27. októbra 1975.

Z úloh III. okruhu, týkajúcich sa otázok spolupráce s vysokými školami, sme úlohy nesplnili úplne. Návrhy na do-

hody z našej strany boli spracované, avšak teraz sa prejednávajú na vysokých školách.

Úlohy zahrnuté do IV. okruhu, týkajúce sa zahraničných kontaktov, boli splnené. Boli nadviazané prvé kontakty, či už osobné alebo písomné. Od týchto bude potrebné prejsť k vyšším formám spolupráce, najmä v oblasti vedeckého výskumu.

V súvislosti s úlohami z oblasti kádrovej práce, zahrnutými do V. okruhu, možno konštatovať, že závery Predsedníctva ÚV KSČ a Predsedníctva Vsl. KV KSS k týmto otázkam boli na ústave dodržiavané. V pripravovanom kádrovom poriadku ústavu budú zakotvené a konkretizované na podmienky ústavu.

Pokiaľ ide o úlohy zahrnuté do VI. okruhu, týkajúce sa publikačnej činnosti, možno konštatovať, že sme možnosti publikovať výsledky mali zabezpečené, ale budeme musieť ešte komplexnejšie spracovať dlhodobú koncepciu publikačnej činnosti ústavu.

Úlohy z posledného, VII. okruhu akčného plánu, boli splnené. Otázkami kontroly sa budeme musieť znovu zaoberať nielen z hľadiska uplatňovania príslušných nariadení, ale predovšetkým z hľadiska vypracovania účinného systému kontroly a zabezpečovania plnenia úloh. Tento systém, ktorého zárodky už sú vytvorené, budeme musieť dotvoriť až do osobnej zodpovednosti za jednotlivé úlohy a zámery.

Pri celkovom hodnotení plnenia úloh akčného plánu môžeme konštatovať, že systém vytyčovania konkrétnych úloh, s určením osobnej zodpovednosti a časovým vymedzením, prispel k zabezpečeniu úloh najmä pri budovaní ústavu.

V plnení úlohy, vyplývajúcej z uznesenia Predsedníctva SAV č. 330, vybudovať Spoločenskovedný ústav SAV v Košiciach, bola v roku 1975 v podstate završená prvá etapa: zriadenie ústavu, vytvorenie vhodných priestorových a materiálnych podmienok, základné kádrové obsadenie pre rozvoj jednotlivých oddelení a vyjasnenie vnútornej štruktúry ústavu. Pokročilo sa aj v upresnení profilu vedeckovýskumnej orientácie ústavu.

II. Plnenie plánu výskumných prác a výsledkov vedecko-organizačnej činnosti

1./ Pracovníci, ktorí prešli na ústav z vysunutých pracovísk SAV, pokračovali aj po začlenení do tunajšieho ústavu v plnení prevzatých vedeckovýskumných úloh na predchádzajúcich pracoviskách.

PhDr. O. Halaga, CSc. pokračoval v plnení čiastkovej úlohy š.ú. VIII-3-7/3 "Juhozápadný obchod ruských zemí v období likvidácie novgorodského kontoru Hanzy".

PhDr. J. Liška, CSc. riešil čiastkovú úlohu š.ú. VIII-7-7/3a "Teoretický výskum spisovnej slovenčiny".

PhDr. M. Markuš, CSc. riešil čiastkovú úlohu š.ú. VIII-3-9/1a/3a "Tradičná ľudová kultúra na Slovensku".

O hodnotenie plnenia plánovaných úloh vedeckovýskumnej činnosti týchto pracovníkov sme požiadali riaditeľov tých spoločenskovedných ústavov SAV v Bratislave, v rámci ktorých boli menovaní pracovníci zaradení do prechodu na náš ústav. Tieto hodnotenia prikladáme v odpise ako prílohu správy.

Do správy zahrňujeme aj niektoré údaje o prácach vyšlých počas ich práce na ústave.

4./ Správa o ostatnej vedeckej a vedecko-organizačnej činnosti

Pracovníci, ktorí boli prijatí na budovanie ústavu a jeho jednotlivých oddelení, pokračovali v prácach započatých na predchádzajúcich pracoviskách. Čiastkové výsledky publikovali v odbornej tlači. V rámci ústavných úloh pracovali na upresnení koncepcie ústavu, profilácii jednotlivých oddelení a zabezpečovali úlohy pri vytváraní ústavu.

Úlohy novoprijatých pracovníkov boli zahrnuté ako ústavné úlohy.

Doc. PhDr. J. Briškár, CSc. v roku 1975 pracoval na ústavnej úlohu "Hospodárske a sociálne zmeny východného Slovenska v období výstavby socializmu". V rámci plnenia tejto úlohy boli sústredené niektoré základné údaje k hospodárskym a kultúrnym dejinám východného Slovenska. Čiastočné spracovanie témy sa odrazilo v príprave materiálov k 30. výročiu oslobodenia našej vlasti Sovietskou armádou.

E. Gibarti, CSc. v priebehu roku 1975 vypracoval základné princípy a prvú variantu základných teoreticko-metodologických východísk k téme "Formovanie robotníckej triedy v procese socialistickej revolúcie a industrializácie východného Slovenska s osobitným dôrazom na jej genézu a spätosť so zostalou malovýrobou".

PhDr. J. Bubelíni riešil úlohu "Sociálnopsychologické aspekty profesionálnej orientácie a adaptácie mládeže". Úloha bola spracovaná v troch častiach. V prvej sa analyzuje funkcia prestíže povolání v profesionálnom vývine mládeže, v druhej mechanizmus vplyvu sociálneho prostredia na utváranie prestíže povolání a v tretej niektoré teoretické a metodologické otázky výskumu profesionálnej adaptácie robotníckej mládeže. Druhá časť už bola oponovaná a prijatá v odbornej tlači, úryvok z nej už bol publikovaný. Rovnako prvá a tretia časť sú zadané v redakciách odborných časopisov.

V rámci plnenia ústavných úloh boli v spolupráci s Vsl. KV KSS zozbierané údaje o súčasnom stave jednotlivých spoločenskovedných pracovísk na východnom Slovensku. Tieto materiály poslúžia v budúcnosti pri koordinácii spoločenskovedného výskumu a pri dojednávaní spolupráce s týmito pracoviskami.

Hlavným cieľom vo výskumnej práci na rok 1975 bolo spracovať podklady pre ujasnenie koncepcie a zaradenie výskumných úloh ústavu do štátneho plánu výskumu na šiestu päťročnicu. Pri riešení týchto úloh sa ukázalo, že spracovanie projektov si vyžiada dlhšie obdobie. Predsedníctvo SAV 27. októbra 1975

preto uložilo ústavu v rokoch 1976-1977 rozpracovať perspektívne zameranie vedeckovýskumnej činnosti ústavu na úrovni projektov výskumu a vytvoriť predpoklady pre komplexný tímový výskum v rámci ústavu, v koordinácii s vysokými školami a inými pracoviskami.

V pláne ústavu boli zahrnuté aj úlohy, ktoré mal plánované PhDr. F. Miko, DrSc., ktorý však neprešiel na náš ústav.

III. Prehľad služieb a expertíz pre stranícke a vládne orgány, ako aj pre pracoviská iných rezortov, ich celospoločenský prínos

3./ Doc. PhDr. J. Briškár, CSc. vypracoval a predniesol na okresných a krajských aktívoch pre lektorov referáty a koreferáty na témy: Plnenie generálnej línie výstavby socializmu v podmienkach východného Slovenska, Oslobodenie východného Slovenska, Košický vládny program. Pripravil časť libreta a scenára k inštalácii Domu Košického vládneho programu.

Oponoval 6 štúdií pre jednotlivé publikácie a pripravil odborné posudky na 3 zborníky pripravené do tlače. Bol oponentom dvoch rigorózných prác, členom viacerých komisií pri posudzovaní pripravovaných expozícií a podal niektoré ďalšie posudky a návrhy pre stranícke a štátne orgány. Ako člen komisie SAV pre filozoficko-metodologické semináre koordinoval tieto na pracoviskách SAV na východnom Slovensku.

PhDr. J. Bubelín spracoval pre potreby straníckych orgánov prednášku "Využitie poznatkov sociálnej psychológie v propagandistickej činnosti", koreferát "Odkaz a vzor V.I. Lenina pre teóriu a prax straníckej propagandy", ktorý bol publikovaný tiež v zborníku MV KSS v Košiciach a viaceré príspevky pre stranícku tlač, zamerané na problémy straníckej propagandy a jej zefektívňovanie. Okrem toho odpredná-

šal 10 prednášok podľa potreby stranických orgánov v rôznych formách stranického vzdelávania, najmä v nadstavbovom kurze metodiky stranického vzdelávania a prostredníctvom SAKS. Spracoval 1 oponentný posudok.

B. Gibarti, CSc. sa podieľal na vypracovaní dotazníka pre Ideologické oddelenie Vsl. KV KSS, prostredníctvom ktorého bol zistený súčasný stav výskumnej činnosti na VŠ a ostatných spoločenskovedných pracoviskách na východnom Slovensku.

V KPŠ pri Vsl. KV KSS, VUML OV KSS Košice-vidiek a v iných inštitúciách odprednášal 102 hodín. Tematické zameranie prednášok: marxisticko-leninská filozofia, kritika súčasnej buržoáznej filozofie, kritika súčasných buržoáznych filozoficko-sociologických a teoreticko-metodologických východísk antikomunizmu.

Spracoval 1 recenziu pre odborný časopis Sociológia.

PhDr. M. Markuš, CSc. ako člen výboru a užšieho predsedníctva Slovenskej spoločnosti pre racionálnu výživu podával rôzne odborné a lektorské posudky k jednotlivým akciám spoločnosti /posudzovanie článkov, príspevkov, kurzov, školení, v otázkach inovácií tradičných jedál a pod./.

PhDr. O. Halaga, CSc. pracoval ako predseda Odbornej názvoslovnej komisie Rady MsNV v Košiciach.

PhDr. J. Liška, CSc. redigoval Logopedický zborník, organizačne zabezpečoval činnosť Logopedickej spoločnosti, pripravil v tejto oblasti viaceré popularizačné akcie.

M. Gajdoš bol spoluautorom scenára a expozície Múzea bojovej slávy v Jelšave.

a) Práce publikované doma, v zahraničí

k n i ž n é :

Ústav nevydal ešte žiadnu publikáciu. Vo Východoslovenskom vydavateľstve bola vydaná práca PhDr. O. Halagu, CSc. "Košice - Balt". Výroba a obchod v styku vsl. miest s Pruskom /1275-1526/. Časť I. Košice 1975, s. 336.

PhDr. M. Markuš, CSc. je spoluautorom publikácie Slovensko Ľud II. časť, Obzor Bratislava 1975, str. 741-800, 2 kapitoly - "Zberné a koristné hospodárstvo" a "stravovanie".

č a s o p i s e c k é :

Doc. PhDr. J. Briškár, CSc.:

1. Formovanie stranícko-politickej štruktúry nového Československa v období SNP. / Marxizmus-leninizmus, č. 2, 1975.

PhDr. Ján Bubelíni:

2. Zástoj rodičov v profesionálnej orientácii žiakov ZDŠ. Výchovný poradce XII, 1975, č. 1 /v spoluautorstve s E. Hubertovou/.
3. Podiel psychológie na profesionálnej orientácii žiakov ZDŠ. / Jednotná škola XXVII, 1975, s. 600.
4. Utváranie predstáv o profesiách. Ako pôsobia na voľbu povolania: rodina, škola, priatelia. / Učiteľské noviny XXV, 1975, č. 45, s. 5.
5. Pred vstupom do života a praxe. / Nové slovo XVII, 1975, č. 44, s. 13.
6. Vzor V. I. Lenina pre prax straníckej propagandy. In: Celomestský seminár k otázkam metodiky straníckej propagandy a straníckeho vzdelávania, vydal MV KSS v Košiciach, 1975.

Emil Gibarti, CSc.:

7. Výstavba socializmu a realizácia základných záujmov pracujúcich. / Odbory a spoločnosť, č. 1, 1975.

PhDr. O. Halaga, CSc.:

8. Krakovské právo skladu a sloboda obchodu v uhorsko-poľsko-pruskej politike. / Slovanské štúdie - História, 1975.
9. Typy kupeckých domov a novgorodský Peterhof. / Slovanský prehľad, 1975, č. 6.

PhDr. M. Markuš, CSc.:

10. Tenkeľ a jeho karpatoeurópske obmeny. / Slovenský národopis, 1975.
11. Vznik a vývoj slovenskej etnickej skupiny Tirpáci v Nyíregyháze v Maďarsku. / Slovenský národopis, 1975.

b) Práce odovzdané do tlače

k n i ž n é :

PhDr. O. Halaga, CSc.:

Košice -- Balt II.

Dejiny Rožňavy I. /stredovek/

č a s o p i s e c k é :

PhDr. J. Bubelíni: Záujmy z hľadiska profesionálnej orientácie.

PhDr. J. Bubelíni: Sociálne prostredie žiaka a voľba povolania.

PhDr. J. Bubelíni: K problému efektívnosti profesionálnej orientácie a výberu a rozmiestňovania pracovníkov.

PhDr. J. Bubelíni: V. I. Lenin o straníckej propagande.

E. Gibarti, CSc.: Kategória záujmu v marxisticko-leninskej literatúre a jej falzifikácia "autentickými marxistami".

PhDr. O. Halaga, CSc.: Kupci Novgorodu a Hanzy. Prehľad stykov do 90-tych rokov 15. stor.

PhDr. O. Halaga, CSc.: Historicko-ekonomický význam karpatských lesov.

PhDr. O. Halaga, CSc.: Vrchnostenský úzus /zápisov/ a kontinuita osídlenia.

PhDr. O. Halaga, CSc.: Situation des transports en commerce de la zone Carpathique.

PhDr. O. Halaga, CSc.: Po Bug a Ztir - K historiografii rusko-poľsko-uhorského pohraničia v 9.-12. stor.

PhDr. O. Halaga, CSc.: 700 Jahre der polnisch-baltischen Verbindungen unserer Städte mit dem europäischen Markt und die Krakau-Kaschauer pacta mutua.

PhDr. O. Halaga, CSc.: Ciele obchodnej a unifikačnej politiky moskovských veľkokniežat na konci 15. stor.

PhDr. M. Markuš, CSc.: Traditionelle saure Suppen in der Slowakei.

PhDr. M. Markuš, CSc.: Vývoj a súčasný stav lazov /kopa-
níc/ na Slovensku.

PhDr. M. Markuš, CSc.: Doterajšie výsledky výskumov slovensko-maďarských interetnických vzťahov.

PhDr. M. Markuš, CSc.: Ľudová strava v Rudnej a Kružnej /okr. Rožňava/.

PhDr. M. Markuš, CSc.: Ľudová strava v Uhrovci.

PhDr. M. Markuš, CSc.: Príspevky k problematike dolnozemských "sálašov" a slovenských "lazov-kopaníc".

PhDr. M. Markuš, CSc. poslal pre Slovenskú knižnú po-
ličku v Miskolci anotácie o Sborníku Valašského múzea, o Zbor-
níku Oravského múzea, Horná Nitra, Agrikultúra, SNM /Martin/,
o knihách Kučeru M.: Slovensko po páde Veľkej Moravy, Štiku J.:
Moravské Valašsko, Slovenské národné povstanie v ľudovej tvor-
be.

PhDr. J. Liška, CSc.:

1. Čítanie detí v predškolskom veku.
2. K psychológii reči u postihnutých rečovou poruchou.
3. Rozvíjanie rečovej komunikácie pri oneskorenom vývine reči.

5./ Vedecké pocty a vyznamenania

a) Štátne ceny a vyznamenania - neboli udelené,

b) Ceny a vyznamenania SAV a ČSAV:

PhDr. M. Markuš, CSc. - júl 1975 - Cena SAV NÚ SAV -
- za Slovensko 3 /za spoluautorstvo/

c) Odmeny za úspešne vyriešené vedecko-výskumné práce
- neboli udelené.

d) Ostatné ceny a vyznamenania:

Doc. PhDr. J. Briškár, CSc. - Pamätná medaila k 30.
výročiu oslobodenia ČSSR Sovietskou armádou,
Pamätná medaila UPJŠ, Pamätná medaila PF UPJŠ

E. Gibarti, CSc. - Pamätná medaila k 30. výročiu oslo-
bodenia ČSSR Sovietskou armádou.

e) Zahraničné ceny a vyznamenania

PhDr. O. Halaga, CSc. - jubilejná medaila T. Münzera
z príležitosti 20. výročia Hanzovnej spoločnosti v NDR
- za zahraničnú spoluprácu.

PhDr. M. Markuš, CSc. - zvolený za výskumnú činnosť
na poli poľsko-slovenských vzťahov za zaslúžilého čle-
na Poľskej národopisnej spoločnosti.

IV. Spolupráca s pracoviskami ČSAV a inými pracoviskami SAV

Ústav nadviazal spoluprácu s Historickým ústavom SAV, ÚDESK SAV, Národopisným ústavom SAV, Jazykovedným ústavom Ľudovíta Štúra SAV, Ústavom filozofie a sociológie SAV v Bratislave a ČSAV v Prahe. Táto spolupráca spočívala doteraz len v konzultáciách pri riešení náplne práce ústavu a perspektív jeho rozvoja pri výbere kádrov. Nie je doteraz dostatočne rozvinutá, ani presne špecifikovaná.

Ďalšie kontakty, väčšinou na úrovni osobných stykov jednotlivých pracovníkov, sú s Archeologickým ústavom SAV v Nitre a Košiciach, s Encyklopedickým kabinetom SAV v Bratislave, s Ústavom etnografie a folkloristiky ČSAV v Prahe a v Brne. Prvé kontakty boli nadviazané s Ústavom experimentálnej psychológie SAV v Bratislave a s Psychologickým ústavom ČSAV: oddelenie sociálnej psychológie v Prahe. Nemožno zatiaľ hovoriť o systematickej spolupráci.

PhDr. M. Markuš, CSc. je členom historickej sekcie ČSAZV v Prahe. PhDr. O. Halaga, CSc. sa zúčastňuje na práci Komisie pre historickú slavistiku pri Kolégiu histórie ČSAV v Prahe ako riadny člen. Spolupracuje tiež s Jazykovedným ústavom Ľ. Štúra SAV v Bratislave ako člen Onomastickej komisie a s Historickým ústavom SAV ako člen Komisie pre hospodárske dejiny a Komisie pre vydávanie prameňov.

Medzinárodná spolupráca je v začiatkoch. Nadviazali sme zatiaľ prvé osobné kontakty s pracoviskami UAV v Užhorode a ŠU v Užhorode. V tomto smere budeme potrebovať pomoc z vedenia SAV. Najvhodnejšie podľa nášho názoru bude vyslať pracovníkov ústavu na dojednanie spolupráce, ako to bolo schválené Predsedníctvom SAV 27. októbra 1974.

V. Spolupráca s rezortnými výskumnými ústavmi a inými organizáciami

a) zmluvná spolupráca

SVÚ SAV v Košiciach doteraz nemá uzavretú zmluvnú spoluprácu so žiadnymi závodmi. Je v príprave zmluva s UPJŠ v Košiciach, s vysokými školami a počítame s dohodnutím spolupráce s niektorými inštitúciami v tomto roku.

b) nezmluvná spolupráca

1. Doc. PhDr. J. Briškár, CSc. - spolupracuje s Výborom pre dejiny čsl. hutníctva železa, konzultuje pri spracovaní dejín niektorých závodov a pri inštaláciach pamätných izieb revolučných tradícií. Spolupracuje s Vsl. vydavateľstvom v Košiciach a Vsl. múzeom v Košiciach.
2. PhDr. J. Bubelíni - spolupráca s psychologickými pracoviskami v ČSSR - len v začiatkoch.
3. E. Gibarti, CSc. - spolupracuje s Ústavom filozofie a sociológie SAV, Sekcia sociológie, s Katedrou sociológie UK v Bratislave, je členom redakčnej rady.
4. PhDr. O. Halaga, CSc. - spolupracuje s Technicko-ekonomickým ústavom hutného priemyslu v Prahe na dejinách čsl. hutníctva železa; spolupracuje s Vsl. múzeom ako konzultant pri inštaláciách ako člen redakcie Historica Carpathica.
5. PhDr. M. Markuš, CSc. - spolupracuje s múzeami v Košiciach, v Martine, vo Svidníku, v Rožňave, v Prešove, v Leviciach, v Rimavskej Sobote a s Valašským múzeom v prírode p/Radohoštem. Spolupráca - pomoc pri zbere a spracovaní trojrozmerného muzeálneho materiálu. Spolupráca s Odborom pre zahraničných Slovákov pri MS - členstvo vo vedeckej rade, zber materiálu a pod.

VI. Výchova vedeckých pracovníkov a spolupráca s vysokými školami

1. Pre rozvoj vedeckovýskumnej činnosti ústavu v hlavnom smere jeho výskumného zamerania bude potrebné vychovať vedeckých pracovníkov. K tomu sme pristúpili už pri vytváraní ústavu, keď sme doteraz obsadili 5 miest študijných pobytov. Štipendisti majú spracovaný plán štúdia a osobného rastu, ktorý je zameraný tak, aby počas študijného pobytu pripravili anotácie, recenzie a prípadne prvé články a vystúpenia na vedeckých konferenciách, a tiež rigoróznu prácu z tematiky nadväzujúcej na výskumné zameranie ústavu. Nepodarilo sa nám obsadiť v tomto roku 2 miesta študijných pobytov pre nedostatok vhodných uchádzačov. Prijatí štipendisti doteraz dobre plnia plánované úlohy.

Keďže ústav nie je školiacim pracoviskom, nemáme na ústav prijatých ľudí ani do internej ani do externej ašpirantúry. PhDr. J. Bubelíni je prihlásený v Ústave experimentálnej psychológie SAV v Bratislave na externú ašpirantúru.

Viera Špetuchová na tunajšom pracovisku dokončila prácu na téme: "Imitácia ako forma sociálnej stimulácie tvorivých odpovedí žiakov 5. ročníka ZDŠ". Úloha bola zadaná ako rigorózna práca na FF UK v Bratislave.

Štipendistky E. Chmelová a Z. Buocová vypracovali recenziu Syčevovej práce "Osobnosť a mikroprostredie".

2. Pomerne dobrá je spolupráca s vysokými školami pri výbere absolventov na študijné pobyty a pri výbere poslucháčov za pomocné vedecké sily. Možnosti spolupráce pri vedec-
kom výskume teraz prejednávame s vedeniami jednotlivých fakúlt a katedier a s vedeniami ÚML. Spoluprácu pri výchove kádrov vedeckovýskumných pracovníkov s vysokými školami musíme ešte v roku 1976 konkrétne dojednať.

Doc. PhDr. J. Briškár, CSc. prednáša a vedie semináre z najnovších dejín ČSSR na internom a postgraduálnom štúdiu PF UPJŠ v Prešove, vedie a posudzuje diplomové práce poslucháčov a záverečné práce poslucháčov postgraduálneho štúdia.

PhDr. J. Bubeľini prednáša pedagogiku a sociálnu psychológiu na diaľkovom štúdiu na FTVŠ - konzultačné streduisko v Prešove.

M. Gajdoš prednáša dejiny KSČ a MRH na ÚML pri VŠT v Košiciach.

PhDr. O. Halaga, CSc. oponoval práce na štát. pláne VIII-3-7/5 prof. dr. Hejla a kolektívu na FF UPEP v Brne v novembri 1975.

3. V roku 1975 bol menovaný za docenta pre dejiny ČSSR PhDr. J. Briškár, CSc., terajší riaditeľ SVÚ SAV v Košiciach, na predchádzajúcom pracovisku-PF UPJŠ v Prešove.

4. Skúsenosti s vedeckými pomocnými silami a pomoc pri vedení diplomových prác

Na ústave máme 4 pomocné vedecké sily - poslucháčov vysokých škôl v Košiciach a Prešove, ktoré sú zapojené do príprav niektorých podkladových materiálov pre výskum. Spolupráca s nimi sa nám osvedčila.

Doc. PhDr. J. Briškár, CSc. vedie a posudzuje diplomové práce poslucháčov PF UPJŠ v Prešove a záverečné práce poslucháčov postgraduálneho štúdia. Vedie tiež práce v ŠVOČ. V tomto roku jedna poslucháčka, ním vedená, získala v celoštátnom kole poslucháčov PF III. miesto. Teraz vedie 3 poslucháčov pri vypracovávaní diplomových a záverečných prác.

PhDr. M. Markuš, CSc. bol v roku 1975 školiteľom a oponentom 1 diplomovej práce, je v pravidelnom kontakte s Kated-

rou národopisu FFUK v Bratislave; je stálym konzultantom v otázkach ľudovej stravy pre mladších národopisných pracovníkov, v tomto roku mal 4 konzultantov, zúčastňuje sa tiež na posudzovaní diplomových prác na Katedre ukrajinistiky FF UPJŠ v Prešove. Stále sa zúčastňuje letných výskumných akcií /Ethnologicum seminarium/.

VII. Rozbor zahraničných stykov SAV v roku 1975

A/ Spolupráca s krajinami socialistického tábora

SVÚ SAV v Košiciach ako novovytvorená inštitúcia nemá dosiaľ dohodnutú spoluprácu s vedeckými pracoviskami KST. Doteraz sme nadviazali určité osobné a písomné kontakty s pracoviskami Ukrajinskej akadémie vied v Užhorode a s niektorými ďalšími spoločenskovednými pracoviskami. Na dojednanie konkrétnej spolupráce bude treba vyslať pracovníkov ústavu do týchto krajín. Bude potrebné zúčastňovať sa medzinárodných podujatí podobného zamerania doma i v zahraničí, podľa záverov správy pre Predsedníctvo SAV.

B/ Styky s kapitalistickými štátmi

Ústav nemá s kapitalistickými štátmi nadviazané žiadne styky.

E/ Účasť na vedeckých stretnutiach v zahraničí

Pracovníci z vysunutých pracovísk sa zúčastnili vedeckých stretnutí v zahraničí, ktoré boli plánované ešte na predchádzajúcich pracoviskách.

PhDr. O. Halaga, CSc. zúčastnil sa 12.-15. októbra 1975 20. pracovného snemovania Hanzovného spoločenstva historikov NDR s medzinárodnou účasťou v Mühlhausene.

PhDr. J. Liška, CSc. zúčastnil sa logopedickej konferencie v Krakove.

PhDr. M. Markuš, CSc. v dňoch 28.-31. októbra 1975 zúčastnil sa na I. medzinárodnej národopisnej konferencii pre národnosti v Békésskej Čabe /MĽR/. Predniesol referát "Dvojazyčnosť a zmena jazykov Slovákov - Tirpákov v Nyíregyháze".

Z pracovníkov prijatých na budovanie ústavu nebol nikto vyslaný na vedecké stretnutia v zahraničí.

F/ Vedecké stretnutia poriadané pracoviskami SAV v ČSSR

Pracovníci SVÚ sa zúčastnili týchto vedeckých stretnutí v ČSSR:

1. Doc. PhDr. J. Briškár, CSc. a M. Gajdoš zjazdu Slovenskej historickej spoločnosti.

2. V apríli 1975 doc. PhDr. J. Briškár, CSc. a E. Gibarti, CSc. - Seminár k 30. výročiu I. konferencie KSS na oslobodenom území.

3. V júni 1975 PhDr. J. Bubelíni sa zúčastnil Celoštátnej konferencie k psychologickému poradenstvu v podmienkach socialistickej školy.

4. V júli 1975 PhDr. J. Bubelíni sa zúčastnil zasadnutia Sekcie sociálnej psychológie pri SPS.

5. V októbri 1975 PhDr. J. Bubelíni a V. Špetuchová sa zúčastnili Zjazdu čsl. psychológov v Třinci.

6. V novembri 1975 doc. PhDr. J. Briškár, CSc., E. Gibarti, CSc. sa zúčastnili Medzinárodného sympózia k riešeniu národnostnej otázky v ČSSR, ktoré poriadal Sociologický ústav ČSAV v Prahe.

7. V decembri 1975 doc. PhDr. J. Briškár sa zúčastnil Konferencie k riešeniu národnostnej otázky na Slovensku v Čas-tej - ÚML ÚV KSS.

8. V decembri 1975 PhDr. J. Bubelíni a V. Špetuchová sa zúčastnili Jesenného zasadnutia SPS v Bratislave; s. Bubelíni sa zúčastnil aj s referátom.

9. 27.-28. októbra 1975 E. Gibarti, CSc. sa zúčastnil Sympózia medzinárodnej komisie pre dejiny VOSR v Prahe.

VIII. Kultúrno-politická, edičná a vedeckopopularizačná činnosť

1. Ústav neporiadal žiadne kultúrno-politické akcie, ale podieľal sa na prípravách osláv 30. výročia oslobodenia.

2. E. Gibarti, CSc. je členom Edičnej rady časopisu Sociológia.

3. a) Spolupráca so Socialistickou akadémiou Slovenska. Členmi SAKS sú dr. Bubelíni, Špetuchová, Gajdoš, Kračúnová.

b) Spolupráca s vedeckotechnickými spoločnosťami - doc. PhDr. Briškár, CSc. je členom komisie SVTS na východnom Slovensku pre rozvoj vedecko-výskumnej základne.

c) PhDr. O. Halaga, CSc. - spolupracuje s Technicko-ekonomickým ústavom hutného priemyslu v Prahe na dejinách čs. hutníctva železa.

d) Činnosť vo vedeckých spoločnostiach Akadémie:

PhDr. Bubelíni - je členom výboru SPS pri SAV od r. 1974, je náhradným členom výboru ČSPS pri ČSAV od r. 1975 a predsedom Sekcie sociálnej psychológie SPS.

Doc. PhDr. Briškár, CSc., Kračúnová a Gajdoš sú členmi Slovenskej historickej spoločnosti.

M. Gajdoš je členom výboru východoslovenskej odbočky SHS.

4. Vedeckopopularizačná činnosť

Uznesenia Predsedníctva ÚV KSČ o vývoji, súčasnom stave a úlohách spoločenských vied v ČSSR a májového a novembrového pléna ÚV KSČ z roku 1974 sa plne odrazili v pláne práce SVÚ SAV na rok 1975. V rámci výborových a členských schôdzí ZO KSS sa prerokovali otázky ideovopolitického rastu a verejnopolitickej angažovanosti pracovníkov SVÚ. Na podmienky nášho pracoviska sa rozpracovali aj závery novembrového pléna ÚV KSČ, pripravil sa a hodnotil Akčný plán SVÚ SAV, kde sa výrazne uplatnila potreba angažovanosti členov ZO KSS a nepartajných v masovopolitických organizáciách a potreba publikačnej činnosti pracovníkov SVÚ SAV.

V Akčnom pláne SVÚ boli zakotvené úlohy trvale sledovať a zabezpečovať realizáciu výsledkov vedeckovýskumnej činnosti ústavu v spoločenskej praxi a spoločenskú angažovanosť pracovníkov ústavu a zabezpečovať vysokú odbornopolitickú úroveň pri publikácii výsledkov práce ústavu a jeho jednotlivých pracovníkov.

V oblasti vedeckopopularizačnej a spoločenskopolitickej je činnosť kolektívu ústavu pomerne obsiahla. Vyplýva to jednak z angažovanosti pracovníkov na predchádzajúcich pracoviskách, členstva vo viacerých vedeckých spoločnostiach, redakčných a vedeckých radách, lektorských skupinách a pod.

Pracovníci ústavu pripravili viaceré relácie pre rozhlas k jednotlivým výročiam, k vytvoreniu a budovaniu ústavu a pod. V oblasti osvetu a popularizácie psychologických poznatkov publikovali viaceré články v straníckej tlači.

Vedúci pracovníci ústavu významne prispeli k zabezpečovaniu akcií v rámci osláv 30. výročia oslobodenia ČSSR Sovietskou armádou a osobitne pri príprave scenára a realizácie expozície dejín robotníckeho a komunistického hnutia na východnom Slovensku, inštalovanej v Dome Košického vládneho programu.

Najviac angažovaní, najmä v rôznych formách straníckej propagandy, v príprave referátov a článkov pre stranícku tlač, v príprave expozícií a výstav k jednotlivým výročiam a pod. sú prirodzene členovia strany, na ktorých spočívala aj hlavná ťarcha prác spojených s budovaním ústavu..

Popularizačná a propagačná činnosť pracoviska

Doc. PhDr. J. Briškár, CSc.:

a) prednášky

1. Plnenie generálnej línie výstavby socializmu v podmienkach východného Slovenska..
2. Oslobodenie východného Slovenska..
3. Košický vládny program - program národnej a demokratickej revolúcie.
4. V KPŠ pri Vsl. KV KSS odprednášal 4 hodiny.

b) príspevky v tlači

5. V spoluautorstve pripravil materiál na tému: "SNP a východné Slovensko". Vydalo Krajské osvetové stredisko Košice.
6. "Oslobodzovanie východného Slovenska". Vsl. noviny, január 1975.
7. Pripravil 4 komentáre k jednotlivým výročiam pre rozhlas a jednu polhodinovú reláciu o vytvorení ústavu a jeho ďalšom budovaní.

PhDr. Ján Bublín:

a) prednášky

1. Profesionálna orientácia mládeže - 5 prednášok pre rodičov, učiteľov a výchovných poradcov.
2. Psychologická charakteristika žiaka v puberte /2 prednášky/.

3. Využitie poznatkov všeobecnej psychológie v straníckom vzdelávaní.
4. Využitie poznatkov sociálnej psychológie a sociológie pri práci s ľuďmi.
5. Systém psychologického a výchovného poradenstva v ČSSR.
6. Spolupráca školy a závodov pri rozmiestňovaní 15 ročného dorastu.
7. Sociálna psychológia v práci lektora SAKS.
8. Sociálna psychológia v práci stranického propagandistu - 2 prednášky pre lektorov Vsl. KV KSS.
9. Sociálne prostredie žiaka a voľba povolania.

b) príspevky v tlači

10. Človek žije medzi ľuďmi. Večer, 1975, č. 7.
11. Práca a zmysel života. Vydala KPVK a SVP v Košiciach.
12. Rodičia a voľba povolania žiakov. Vsl. noviny, 1975, č. 118.
13. Podmienky zvyšovania účinnosti agitačno-propagandistickej činnosti. Vsl. noviny, 1975, č. 3.
14. Psychologické zásady v práci propagandistu. Vsl. noviny, 1975, č. 9.
15. Leninské princípy straníckej propagandy. Vsl. noviny, 1975, č. 125.
16. Princíp vedeckosti v straníckej propagande. Vsl. noviny, 1975, č. 170.
17. Stranícka propaganda v úzkej spätosti so životom. Vsl. noviny, 1975, č. 197.
18. Propagandista. Vsl. noviny, 1975, č. 212.
19. V. I. Lenin - vzor propagandistu. Vsl. noviny, 1975, č. 227.
20. Využitie zákonitostí vnímania v propagandistickej práci. Vsl. noviny, 1975, č. 248.
21. Propagandista zoči-voči poslucháčom. Vsl. noviny, 1975, č. 260.
22. Predpoklad účinného vplyvu propagandistu pozorný poslucháč. Vsl. noviny, 1975, č. 299.

PhDr. J. Bubelíni mal 22 relácií - rozhovorov v rozhlase /tzv. psychologické päťminútovky z košického rozhlasového štúdia/ na témy: Vzťahy k rodine; Vôľa; Školská zrelosť; Transakčná analýza; Predstavivosť a fantázia; Staroba; Problémy zamestnaných žien; Výchova detí v neúplnej rodine I a II; Alkoholizmus; Vzťahy medzi rodičmi a deťmi; Únava a jej predchádzanie; Dovolenka; Panika a panikári; Psychologický význam písma; Človek za volantom; Pracovná iniciatíva I a II; Adaptácia na povolanie; Nálada; Hry; Hračky.

Viera Špetuchová:

b) príspevok v tlači

1. Vychovávať k tvorivosti.